

Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilen Eğitimin Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi*

Özge Aydın¹

Necdet Aykaç²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2016.001

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 03.02.2015

Düzeltilme 05.01.2016

Kabul 10.02.2016

Anahtar Sözcükler

Okul öncesi eğitim

Çevre eğitimi

Yaratıcı drama

Öz

Bu araştırmada, yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden oluşan karma modelin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim- öğretim yılında Aydın ili, Kuşadası ilçesi, Mücella Emgin Anaokulu'nda öğrenim gören 4 yaş A sınıfı ve 4 yaş B sınıfı öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma, deney grubunda 22, kontrol grubunda 22 öğrenci olmak üzere toplam 44 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada, nicel veriler "Gözlem Formu" ile nitel veriler ise öğrenciler ile yapılan görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS programında çözümlenmiştir. Nitel veriler ise betimsel analiz yöntemiyle öğrenciler ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Görüşme formu ile ortaya çıkan nitel veriler, betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, deney grubunda uygulanan çevre eğitimi konularıyla kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin, kontrol grubunda uygulanan öğretmen kılavuz kitaplarına dayalı etkinliklere göre, öğrencilerin çevreye ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini anlamlı derecede arttırdığı görülmüştür. Öğrencilerle gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinden betimsel analiz ile elde edilen veriler de bu sonucu destekler niteliktedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar ışığında çevre eğitimi, okul öncesi eğitim programına göre oluşturulan öğretmen kılavuz kitaplarına bağlı bir öğretim olmaktan çıkarılarak çevreye ilişkin kavramlar ile birlikte yaratıcı drama gibi öğrenciyi etkin kılan yöntemlerle gerçekleştirilmelidir.

The Effect of the Education Implemented by the Creative Drama Method on the Environmental Awareness of Pre-School Students

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2016.001

Article History

Received 03.02.2015

Revised 05.01.2016

Accepted 10.02.2016

Keywords

Pre-school education

Environmental education

Creative drama

Abstract

In this research, it is intended to determine the effect of the education implemented by the creative drama method on the environmental awareness of pre-school students. The study group of the research, where mixed model is used, which is formed by quantitative and qualitative methods, consists of 4-year old Class A and 4-year old Class B students majoring at Mucella Emgin Kindergarten in Aydın Province, Kuşadası District. The study was conducted with 44 students; 22 of whom from experimental group and 22 from control group. In the study, quantitative data was attained through "Observation Checklist" and the qualitative data was obtained from the interviews conducted with students. The quantitative data collected was analyzed by using SPSS program (Version 17.0). Qualitative data attained through the interviews conducted with the students by descriptive analysis method. Based on the analysis of data, it was observed that the creative drama activities constructed with environmental education topics applied in experimental group increased the students' environmental knowledge and awareness significantly, compared to the activities based on teacher guide books applied in control group.

* Bu makale Özge (Tanrıverdi) Aydın'ın "Yaratıcı Drama Yöntemi ile Verilen Eğitimin Okul Öncesi Öğrencilerinin Çevre Farkındalığına Etkisi" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1 Okul Öncesi Öğretmeni, Kuşadası Yeniköy Ana Okulu, Aydın.

2 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Muğla. E-posta: necdetaykac@hotmail.com

Giriş

İçinde bulunduğumuz yüzyıl insanlığa birçok teknolojik imkân sunarken, bir yandan da çevrenin kirlenmesine yol açmaktadır. Son yıllarda teknoloji ve sanayinin hızla gelişmesi, hızlı nüfus artışı, buna bağlı olarak beslenme, eğitim eksikliği, çarpık kentleşme, artan kirlilik, azalan ve tükenen canlı türleri, çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır.

İnsanlığın, doğal çevresinin tehlikeli bir biçimde bozulmaya başlaması ve bu bozulmaların giderek artması, insanları çıkarlarını tehdit edecek bu tehlikelerin nedenlerini araştırmaya yöneltmiştir. İnsanların içinde bulunduğu yapay çevresini geliştirirken doğal çevre üzerinde yarattığı sorunlar olarak nitelendirilebilecek çevre sorunlarının, doğanın yapısıyla ve dengesiyle ilişkili olduğu anlaşılmıştır (Çepel, 1983).

Çevre sorunları, bugün psikolojik, sosyolojik, teknolojik, ekonomik, politik, hukuki, felsefi, eğitsel ve kültürel boyutları ile çok yönlü tartışılmaktadır. Böylece XXI. yüzyılda çevre sorunları basit bir “kirlenme sorunu” olmaktan çıkıp çok boyutlu ve karmaşık sorunlar olarak irdelenmeye başlamıştır. Sanayi devrimi ile hız kazanan çevre sorunları öncelikle sanayileşmiş, refah seviyesi yüksek, kentleşmiş ülkelerde görülmeye başlanmış; ancak XXI. yüzyılda hem gelişmiş hem de geri kalmış ülkeleri etkileyerek küresel ve çok boyutlu bir nitelik kazanmıştır (Atasoy, 2006).

Son yıllarda hızlı nüfus artışı, enerji sorunu, tarımsal sorunlar, çölleşme, kuraklık, ormansızlaşma, düzensiz sanayileşme ve kentleşme, doğal kaynakların ölçsüz kullanılması, canlı türlerinin yok olması, doğa olayları vb. durumlar çevre sorunlarını tehlike arz edecek boyutlara çıkarmıştır (Türkmen, 2010; Erten, 2004). 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. Maddesine göre çevre kirliliği, “Çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki” olarak tanımlanmıştır (Çevre Kanunu, 1983).

Doğaya yabancı atıklar, hava, su ve toprak gibi kaynaklarımızı olumsuz etkilemektedir. Bu kaynakların varlığı sonucunda meydana gelen çevre kirliliği çeşitleri; su kirliliği, hava kirliliği, toprak kirliliği, gürültü kirliliği, radyoaktif kirlilik ve katı atıklar (çöpler) olarak gruplandırılabilir (Başal, 2005).

İnsan, diğer canlılara ve doğal ekosistemlere “her şey alınabilir ve tüketilebilir” mantığı ile bakıp yaşadığı gezegeni özensiz bir biçimde yönetmeye çalışmaktadır. İnsanoğlu için ormanlar, kâğıt ve kereste kaynağı; denizler, balık ve enerji kaynağı; bitkiler ve hayvanlar, besin kaynağı; uzay ise fethedilmesi gereken sonsuz bir kaynak deposu olmuştur. İnsanın doğayı bu şekilde algılamasında başta eğitim-öğretim, yetişme ve kültürleşme koşulları, hukuk ve ahlak anlayışı olmak üzere çeşitli etmenler belirleyici olmaktadır (Atasoy, 2006).

Günümüzde doğanın korunması ve geliştirilmesi çabalarının önemli unsuru eğitimidir. Bu sebeple çevre sorunlarındaki artış, çevre eğitimine olan ihtiyacı arttırmıştır (Gülay ve Önder, 2011). Çevre sorunlarına karşı bu yönde verilecek eğitim, önemli bir koruyucu önlem olarak dikkat çekmektedir. Sorunların oluşumundan sonra alınacak önlemler yerine verilen eğitimle sorunların oluşmasını önlemek çevresel, ekonomik ve sosyal açıdan önem taşımaktadır (Gülay ve Öznacar, 2010).

İnsanın doğuştan getirdiği potansiyeli üst seviyeye çıkarabilmesi için ona erken yaşta çeşitli imkânlar sunulması gerekmektedir. Bu nedenle çocuğa erken yaşta verilen eğitim ile çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin çocuğun gelişimindeki rolü oldukça önemlidir (Oktay, 1999). Bu bağlamda okul öncesi ve okul çağlarında oluşan ilgiler ve tutumlar gelecekteki istendik

davranışların temelini oluşturur. Özellikle çocukluk çağında ve genç yasta oluşan değer yargıları ve tutumlar, erken yaşlarda doğayla olan ilişkilerde empatinin gelişmesi ve doğaya karşı sevginin oluşmasında oldukça önemlidir. Bunların oluşması, çevrenin korunması için çevre dostu davranışların gösterilmesi anlamına gelmektedir. Bu gelişim unsurlarının, bireylerin göz önünde bulundurması gereken ve daha sonra bireylerde çevreye yararlı ve bilinçli davranışların gelişmesine yardımcı olacak duyuşsal alandaki öğrenmeler olacağı düşünülmektedir (Erten, 2004).

Çevre sorunlarının gün geçtikçe artmasından dolayı, yaşam koşulları nedeniyle doğal ortamlardan uzak büyüyen çocukların doğayı tanımaları ve keşfetmeleri için çocuklara okul öncesi dönemde çevre eğitimi verilmesi oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemdeki çevre eğitimi gerekli kılan nedenlerden biri de günümüzde, çocukların dünyalarında elektronik aletlerin daha çok yer kaplaması ve büyük şehirlerde çocukların doğal çevreden uzak yaşamalarıdır. Bu bağlamda, yaşamın ilk yıllarında çevrelerini tanıyan ve çevrelerine karşı duyarlı, korumacı bir yaklaşım sergileyen çocukların sonraki yıllarda bu tutumlarını devam ettirdikleri çeşitli araştırmalar ile ortaya konmuştur (Robertson, 2008; Orr, 2002).

Okul öncesi dönemde öğrenme-öğretme sürecinde etkili, verimli ve kalıcı öğrenmenin en etkili yolu, öğrencilere yaparak-yaşayarak öğrenme olanağı sağlanmasıdır. Çocuklar bu olanak sayesinde etkinliklere doğrudan katılabildikleri gibi duyu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilir, gözlem yaparak ve deneyerek bilgiye kendileri ulaşabilirler. Bu anlamda “yaratıcı drama yöntemi” konu merkezli, ezberci eğitim anlayışına karşı, yaparak yaşayarak öğrenmeye olanak tanıyan etkili bir yöntem olarak görülebilir (Kandır, 2010).

Yaratıcı drama, doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerinden yararlanarak, bir grupta, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri kimi zaman bir soyut kavramı ya da davranışı, varolan bilişsel örüntülerin yeniden düzenlenmesi yoluyla gözlem, deneyim, duyu ve yaşantılarının gözden geçirildiği “oyunsu” süreçlerde canlandırılması biçiminde ifade edilmektedir (San, 2002).

Her konuda olduğu gibi çevre eğitimi konusunda da çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Çevre eğitimi kapsamında da çevre bilgisinin artırılmasında ve çevreye yönelik farkındalığın geliştirilmesinde yaratıcı drama etkin bir yöntem olarak kullanılabilir. Yaratıcı drama, çocuğun hem kendini hem de çevreyi etkileşimde bulunarak tanımaya da olanak sağlayabilmektedir. Bu süreçte yaratıcı drama, çocuğun, çevreye karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmesine katkı sağlayabilmektedir. Çocuğun öğrendikleri bilgi düzeyinde kalmayarak aynı zamanda duyuşsal öğrenmeler de gerçekleştirebilmektedir. Çocuk, yaparak- yaşayarak öğrenme sürecine girdiği için de öğrenmeler kalıcı hale gelebilir. Bu açıardan bakıldığında, çevre eğitiminin öğrenci katılımına olanak sağlayan yaratıcı drama gibi bir yöntem ile verilmesi etkili bir öğrenme süreci açısından büyük öneme sahiptir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, yaratıcı drama yöntemi ile verilen eğitimin okul öncesi öğrencilerinin çevre farkındalığına etkisini belirlemektir. Bu amaçlara ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinliklerin uygulandığı kontrol grubunun uygulama öncesi (öntest) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinliklerin uygulandığı kontrol grubunun uygulama sonrası (sontest) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinliklerin uygulandığı kontrol grubunun uygulama öncesi (öntest) ve uygulama sonrası (sontest) puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinliklerin uygulandığı kontrol grubunun çevre eğitimi-ne ve yaratıcı dramaya ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Çevre eğitiminde yaratıcı drama etkinliklerinin okul öncesi öğrencilerinin farkındalığı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada yarı deneme modellerinden eşitlenmemiş kontrol gruplu model kullanılmıştır. Yarı deneme modellerinden eşitlenmemiş kontrol gruplu model, öntest- sontest kontrol gruplu modele benzemektedir. Aralarında tek ve en önemli ayrılık, grupların gelişigüzel oluşmasıdır. Modelde yansız atama yoluyla eşitlenmeleri için özel bir çaba harcanmaz. Ancak katılımcıların, benzer nitelikte olmalarına özen gösterilmelidir. Ayrıca bunlardan hangisinin deney, hangisinin kontrol gruplu olacağı da yansız bir seçimle kararlaştırılır (Karasar, 2009). Çalışmada kullanılan eşitlenmemiş kontrol gruplu modelin simgesel görünümü Tablo (1)'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Eşitlenmemiş Kontrol Gruplu Model

Gruplar	Öntest	Denel İşlemler	Sontest
G1 (Deney Grubu) 4 Yaş A	O1 (Gözlem Formu)	Yaratıcı Drama Yöntemi	O2 (Gözlem Formu)
G2 (Kontrol Grubu) 4 Yaş B	O1 (Gözlem Formu)	Mevcut Okul Öncesi Eğitim Programı Etkinlikleri	O2 (Gözlem Formu)

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2011-2012 eğitim-öğretim yılında, Aydın ili, Kuşadası ilçesi, Mücella Emgin Anaokulu'nda öğrenim gören iki şubedeki öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma için Mücella Emgin Anaokulu'nun seçilmesinde; okulda yeterli sayıda dört yaş grubu öğrencisinin bulunması, okul yönetimi ve öğretmenlerin bilimsel araştırmalara ilgi duyması, öğrencilerin öğrenmesinde etkili olabilecek yöntemlere okul velilerinin ilgi göstermesi, okulda yaratıcı drama uygulamaları için gerekli materyallerin sağlanabilme kolaylığının olması, sınıf büyüklükleri vb. ölçütler göz önünde bulundurulmuştur.

Araştırmada birbirine denk gruplardan eş olasılıkla biri deney grubu ve diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırma, deney grubunda 22 ve kontrol grubunda 22 öğrenci olmak üzere

toplam 44 öğrenci ile yürütülmüştür. Deney grubunda yaratıcı drama yöntemi kullanılarak çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır. Kontrol grubunda ise mevcut okul öncesi eğitim programına uygun diğer etkinlikler ile çevre eğitimi uygulamaları yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen “Gözlem Formu ” ve “Görüşme Formu” ile toplanmıştır. Gözlem, araştırmada ihtiyaç duyulan verilerin insan, toplum ya da doğanın belli hedeflere odaklanılarak çıplak gözle ya da bir araç kullanılarak izlenmesi ile toplanmasıdır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009, s. 141).

Araştırmanın nicel boyutu için çevre eğitimi ile ilgili kazanımlar dikkate alınarak araştırmacı tarafından Gözlem formu geliştirilmiştir. Form, 4'lü likert tipinde olup, 28 maddeden oluşmaktadır. Bu formun geliştirilmesi sürecinde öncelikle alanyazın ve Okul Öncesi Öğretim Programındaki (2006) ilgili kazanımlar dikkate alınarak maddeler yazılmıştır. Gözlem formunda yer alan maddelerin kapsam geçerliliğini saptamak amacıyla maddeler ölçme değerlendirme uzmanları (2), program geliştirme uzmanları (2), Türkçe öğretmenleri (4), ve okul öncesi öğretmenleri (8) tarafından incelenmiştir. Uzmanlar tarafından formda yer alan maddelere kapsam, anlatım ve madde yazım teknikleri açısından gerekli görülen değişiklikler ve düzenlemeler yapılarak gözlem formuna son hali verilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutu için araştırmacı tarafından 9 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan görüşme formu odak grup görüşmesi yoluyla uygulanmıştır.

Odak grup görüşmeleri bireysel görüşmelere göre farklı özellikler taşımaktadır. Odak grup görüşmelerinde sorulara verilen cevaplar, gruptaki bireylerin birbirleriyle etkileşimi sonucunda oluşur. Gruptan bir bireyin sorulan soruya verdiği bir cevabın diğer bireyler tarafından duyulması, onlara kendi düşüncelerini verilen bu cevap çerçevesinde oluşturma fırsatı vermektedir. Yani grup dinamikleri sorulara verilen yanıtların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etken olmaktadır. Odak grup görüşmelerinin bu özelliği, bu tür görüşmelerin zengin bir veri seti oluşturmaya yardımcı olması açısından da önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Görüşme formun geliştirilmesinde alanyazında yer alan örnek formlar dikkate alınarak maddeler yazılmış ve bu maddeler uzmanlar tarafından incelenmiştir. Uzmanların görüşleri dikkate alınarak görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve forma son hali verilmiştir.

Araştırmanın nitel verilerinin geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlama ile ilgili olarak alınan önlemler aşağıda açıklanmıştır.

Araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda ve benzer durumlarda tekrarlanabilmesine olanak sağlayabilmek için araştırmanın yapıldığı okulun nitelikleri ile deneysel işlemlerin yapıldığı öğrenme-öğretme süreci ile açıklanmaya çalışılmıştır. Görüşme çalışmalarının nasıl yapıldığı, nasıl kayıt altına alındığı ve nasıl analiz edildiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada odak grup görüşmesi güvenilirliği için verilere yönelik oluşturulan temalar iki alan uzmanına sunulmuş ve uzmanlardan, oluşturulan yapının uygunluğu konusunda görüş bildirmeleri istenmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda düzeltmeler yapılmış ve görüş birliğine varılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Deney ve kontrol grubu için grup öğretmenleri uygulama öncesi “Gözlem formu”nu öntest olarak doldurmuşlardır ve ardından araştırmanın uygulamasına geçilmiştir. Uygulama çalışmalarının tamamlanmasının ardından deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere “Gözlem Formu” son test olarak uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutu için yaratıcı drama uygulamaları sonrasında odak grup görüşmeleri yapılmıştır.

Uygulamanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla oturumlar öğrenci velilerinden alınan izinle fotoğraflanmıştır. Ayrıca uygulama sonrasında yapılan odak grup görüşmeleri de kamera ile kayıt altına alınmıştır. Bu nedenle araştırmacı tarafından okulda veli toplantısı yapılarak veliler araştırma konusunda bilgilendirilmiş ve velilerin araştırmayla ilgili merak ettikleri sorular yanıtlanmıştır. Araştırmacı, öğrencilerin gerçek isimlerinin hiçbir yerde rapor edilmeyeceğini ve raporda öğrenciler için kodlama yapılacağını velilere belirtilmiştir. Toplantı sonrası izin formu deney grubunda yer alan öğrencilerin velilerine imzalatılarak gerekli izin alınmıştır.

Gözlem formundan elde edilen veriler, SPSS (version 17.0) bilgisayar paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen nicel veriler üzerinde parametrik ya da parametrik olmayan analiz tekniklerinin hangisinin kullanılacağına aşağıda açıklanan ölçütler dikkate alınarak karar verilmiştir.

Araştırmada deney ve kontrol grubu yer almaktadır. Çalışmalar, deney grubunda 22, kontrol grubunda 22 olmak üzere toplam 44 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrenci sayılarının az olması nedeniyle gruplardan elde edilen puan dağılımlarının normal dağılım gösterip göstermediği kontrol edilmiştir. Her gruptan elde edilen puan dağılımlarının normal olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle verilerin analizi için parametrik testler yerine Mann Whitney U- testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testi gibi non-parametrik testler kullanılmıştır.

Mann Whitney U testi, iki ilişkisiz örneklemden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. Mann Whitney U testi , bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2012).

Wilcoxon İşaretli Sıralar testi, ilişkili iki ölçüm setine ait puanlar arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır. Bu test, ilişkili iki ölçüm setine fark puanlarının yönünün yanı sıra miktarlarını da dikkate alır. Wilcoxon işaretli- sıralar testi, bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde olmasını ve gözlem çiftlerinin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir (Büyüköztürk, 2012: 162).

Araştırmanın nicel boyutunu desteklemek ve dördüncü alt probleme cevap bulmak için yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşan odak grup görüşmesi yapılarak veriler elde edilmiştir. Video kamera ile kayıt edilerek yapılan bu görüşmelerden elde edilen verilerin özgünlüğü korunarak veriler olduğu gibi bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşmelerle elde edilen veriler nitel veri analizinden betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak çözümlenmiştir.

Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler gözlem ya da görüşme süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir. Betimsel analizde, bireylerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılar yapılır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Ardından bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden- sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım, Şimşek, 2011).

Verilerin analizinde, görüşmelerden elde edilen verilerin aslına mümkün olduğunca bağlı kalınmıştır. Bulgular ve yorum bölümünde araştırmaya katılan öğrencilerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular birlikte verilerek yorumlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler birlikte kodlanmış ve elde edilen sonuçlar aynı temalar altında açıklanmıştır.

Bulgular

Araştırmadan elde edilen bulgular iki açıdan değerlendirilmiştir. Araştırmanın nicel alt problemlerine ilişkin bulgular, oluşturulan tablolarda özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiş ve nicel verileri desteklemek için kullanılmıştır.

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu soruyu test etmek için deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gözlem formundan aldıkları öntest puanlarına ilişkin Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerin Öntest Puanları ile İlgili Bulgular

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	22	20,86	459,00	206,00	,397
Kontrol	22	24,14	531,00		

Deney ve kontrol gruplarının öntestten almış oldukları puanlar karşılaştırıldığında, kontrol grubundaki öğrencilerin deney grubundaki öğrencilere kıyasla öntestte daha fazla puan elde ettiği söylenilebilir. Ancak, kontrol grubu lehine oluşan bu farkın anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Bu durum, deney ve kontrol grubunun eş gruplar olduğunu göstermektedir.

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu durumu test etmek için kontrol ve deney grubunun gözlem formundan aldıkları sontest puanlarına ilişkin Mann Whitney U- testi sonuçları çizelge Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Gözlem Formundan Aldıkları Sontest Puanlarına İlişkin Mann Whitney U- Testi Sonuçları

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Deney	22	31,93	702,50	34,500	,000
Kontrol	22	13,07	287,50		

Sekiz haftalık deneysel çalışma sonunda, yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubunda yer alan öğrencilerle, okul öncesi eğitim programına göre gerçekleştirilen çevre eğitimi uygulamalarının yapıldığı kontrol grubu sontest puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu bulgu, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin çevre eğitiminde çevreye yönelik farkındalık oluşturmasında etkili olduğunu göstermektedir.

“Deney ve kontrol grubundaki okul öncesi öğrencilerinin öntest ve sontest puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” Bu durumu test etmek için kontrol ve deney grubunun gözlem formundan aldıkları sontest puanlarına ilişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçları Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 4. Deney ve Kontrol Grubundaki Öğrencilerinin Çevre Eğitimi Öncesinde ve Sonrasında Çevre Eğitimi Gözlem Formundan Aldıkları Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Gruplar	Ölçüm	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Deney Grubu Sontest-Öntest	Negatif Sıra	0a	,00	,00	-4,11	000
	Pozitif	22b	11,50	253,00		
	Sıra Eşit	0c	-	-		
Kontrol Grubu Sontest-Öntest	Negatif Sıra	0d	,00	,00	-4,10	,000
	Pozitif Sıra	22e	11,50	253,00		
	Sıra Eşit	0f	-	-		

Tablo 3 incelendiğinde, deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulamalar öncesi ve sonrası çevre eğitimi gözlem formundan aldıkları puanlarının arasında farkın anlamlı olduğu görülmektedir. Fark, puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında, gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani sontest puanı lehinde olduğu görülmektedir (Deney grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalaması, kontrol grubunun sontest puanlarının aritmetik ortalamasına göre yüksektir).

Bu sonuç şöyle yorumlanabilir: Geçekleştirilen çevre eğitimi uygulamaları sonrasında grupların öntest ve sontestler puanları incelendiğinde deney ve kontrol grubunun başarılı olduğu görülmektedir. Ancak, yaratıcı drama eğitimi ile verilen çevre eğitiminin mevcut okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere göre daha başarılı sonuçlar verdiği söylenebilir. Bu durum, yaratıcı drama ile verilen çevre eğitiminin mevcut okul öncesi programındaki etkinliklerden daha başarılı sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Bu bulgulara göre, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, okul öncesi eğitim programındaki etkinliklere göre yapılan çevre eğitimine göre çevreye olan farkındalık açısından daha etkili olduğu söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine ilişkin görüşleri, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile odak grup görüşmesi yapılarak alınmıştır. Odak grup görüşmesi, 2 grup 5’erli ve diğer 2 grup 6’şarlı olmak üzere dört grup biçiminde, toplam 22 öğrenci ile yapılmış ve kamera ile kayıt edilmiştir.

Görüşmelerden elde edilen veriler birlikte kodlanmış ve elde edilen sonuçlar aynı temalar altında açıklanmıştır. Öğrenci görüşleri, “Hayvanları Koruma”, “Bitkileri Koruma”, “Çevreyi Koruma”, “Çevre Kirliliği”, “Çevreyi Güzelleştirme”, “Duygular” ve “Karşılaştırma” temaları altında kodlanmıştır. Görüşme sonuçlarının analizi ile ortaya çıkan temalara ilişkin öğrenci görüşleri hiçbir değişikliğe uğratılmadan örneklendirilerek yorumlanmıştır. Öğrenciler ile yapılan görüşme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Hayvanları Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Hayvanları korumak için neler yaparsınız?” sorusu sorularak alınan yanıtlar “Hayvan Koruma” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri aşağıdaki gibidir;

Ö1. Onları sokağa atmamalıyız. Onlar ölürse onların evi olmaz.

Ö2. Onlara sarılmamız bir de yemek vermeliyiz.

Ö8. Onlara yemek vermeliyiz. Onlara bir çocuk zarar verince “sakın yapma! O hayvan, bizim arkadaşımız, çevre dostu, o yüzden ona sakın zarar vermemeliyiz” derim.

Ö9. Onlara yemek vermeliyiz.

Ö11. Onları yıkarım. Hayvanlara vurmamalıyız, hayvanları tekmelememeliyiz.

Ö13. Mesela onları beslerim, yıkarım, kötü insanlardan korurum.

Ö20. Ormanda yangın çıkarmamalıyız. Onlara süt vermeliyiz.

Ö22. Onlara su vermeliyiz ve kedilerin yavrusu olursa onlara zarar vermemeliyiz.

Deney grubundaki öğrencilerin soruyla ilgili görüşleri incelendiğinde, öğrenciler hayvanları korumak için neler yapılabileceği ile ilgili olarak; hayvanları sokağa atmamaları, hayvanlara yemek vermeleri, ormanlarda yangın çıkarmamaları, hayvanlara şiddet uygulamamaları gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşler, öğrencilerin çevre eğitimi kapsamında hayvanların yaşama haklarına saygı göstermeleri, çevresindeki diğer canlıları da koruması gerektiğini fark etmeleri açısından önemlidir.

Deney grubundaki öğrenci görüşlerinden ve yapılan uygulamalardan elde edilen veriler ve gözlemlere göre çevre eğitimi için kullanılan yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda öğrenciler; hayvanları daha çok sevdiklerini, hayvanları neden korumak istediklerini, drama ve canlandırmalar yoluyla hayvanları daha iyi anladıklarını ve daha onlara karşı daha dikkatli olmak istediklerini belirtmişlerdir.

Bitkileri Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevremizdeki bitkileri, ağaçları, çiçekleri neden korumalıyız” sorusu yöneltilerek görüşler “Bitkileri Koruma” teması altında kodlanmıştır. Öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Onlar bize oksijen veriyor, hava veriyor. Onlara zarar verirsek bizde zarar görürüz, çünkü oksijensiz kalırız. Böyle biz de ölürüz.

Ö2. Onları korumazsak onlar bize meyve büyütemez.

Ö3. Çiçekleri sulamalıyız.

Ö5. Onlara zarar verirsek onlar büyümmez.

Ö6. Çünkü onlar güzeldir ve öldürürsek doğamız güzelleşmez.

Ö8. Çünkü onlar doğamızı güzelleştiriyor. Bahçemizde bir arkadaşımız oynarsa “sakın çiçekleri koparma, çünkü onlar doğanın bir parçası, onlara sağlıklı bakıp korumalıyız. Hadi anneme gidip iki tane kova su alıp sulayalım onları” derim.

Ö9. *Onlar doğanın parçası olduğu için.*

Ö20. *Onlara basmamalıyız. Fazla kâğıt alırsak çok ağaç kesilir.*

Ö22. *Ağaçları budamamalıyız ve ağaçların boşuna kâğıt harcamasına izin vermemeliyiz.*

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde; bitkilerin oksijen verdiğini, bitkilere zarar verilirse oksijensiz kalacaklarını, bitkileri korumazlarsa bitkilerin meyve veremeyeceğini, ağaçları sulamaları, onları kesmemeleri ve budamamaları gerektiğini, bitkilerin üzerine basmamaları gerektiğini, bitkilerin doğayı güzelleştirdiğini belirtmişlerdir.

Bu görüşler, öğrencilerin bitkileri neden korumaları gerektiğini ifade etme, çevreyi güzelleştirmek için bitkileri yetiştirmenin önemini fark etme, bitkileri korumak için neler yapabileceklerini fark etme ve bunları ifade etme gibi kazanımlara ulaşılabildiğini göstermektedir.

Çevreyi Koruma Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevremizi korumak için neler yapmalıyız?” sorusu sorulmuş ve ulaşılan görüşler “Çevreyi Koruma” teması altında kodlanmıştır. Soruya ilişkin öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. Ağaçlara ve çiçeklere zarar vermemeliyiz.

Ö4. Ağaçları sulamalıyız.

Ö6. Çevremizi güzelleştirmeliyiz, çevremizi daha çok süslemeliyiz. Doğayı kirletmemeliyiz.

Ö7. Yerlere çöp atmamalıyız. Ağaçları kesmememiz gerekir. Çünkü ağaçlar bize meyve veriyor diye kesmememiz gerek ve çiçekleri kopartmamamız gerek.

Ö8. Onları korumak için her yeri temiz tutmalıyız. Hayvanlara zarar vermemeliyiz.

Ö9. Ormanları yakmamalıyız.

Ö10. Yere çöp atmamalıyız.

Ö14. Çöpleri geri dönüşüm kutusuna atmalıyız.

Ö15. Çiçekleri sulamalıyız.

Deney grubundaki öğrencilerin görüşleri incelendiğinde, öğrenciler yaratıcı drama yöntemi ile verilen çevre eğitimi etkinliklerinde çevreyi korumak için neler yapmaları gerektiği ile ilgili olarak; ağaçları kesmemeleri ve çiçekleri koparmamaları gerektiğini, ormanları yakmamaları gerektiğini, çevreyi güzelleştirmeleri gerektiğini, çevreyi temiz tutmaları gerektiğini, yerlere çöp atmamaları ve çöpleri geri dönüşüm kutularına atmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Çevre Kirliliği Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Sizce çevreyi neler kirletir?” sorusu sorulmuş ve alınan “Çevre Kirliliği” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin soruya ilişkin görüşleri şu şekildedir;

Ö2. İnsanlar yanlarına kâğıt, şişe, plastik, metal öyle şeyler alarak kirletiriz.

Ö6. Hayvanlar. Mesela kaka yaparak.

Ö7. Kötü insanlar görmeden çöpu yere atarlar. Sonra pis olur. Sonra da dünyamız da simsiyah olur.

Ö8. Bazı bilmeyen insanlar yere çöp atabilir.

Ö9. İnsanlar çöp atınca, ormanları yakınca kirlenir.

Ö11. Hayvanlar ve insanlar kirletir.

Ö13. Mesela hayvanlar ağaçtan yapraklar koparıyorlar, bitirdikten sonra bazı yapraklar yere dökülüyor, o zaman ki her taraf kirleniyor.

Deney grubundaki öğrenciler, çevre kirliliğine insanların ve hayvanların sebep olduğunu, insanların yerlere çöp atarak, ormanları yakarak, hayvanların ise ağaçlardan kopardıkları yapraklarla çevre kirliliğine neden olduğunu belirtmişlerdir.

Çevreyi Güzelleştirme Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Sihirli bir değneğiniz olsaydı bu sihirli değnekle çevremizi güzelleştirmek için neler yapardınız?” sorusu yöneltilmiş ve alınan yanıtlar “Çevreyi Güzelleştirme” teması altında kodlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri şu şekildedir;

Ö1. *Bir de fabrikalar böyle duman çıkartıyor ya, ben onu fabrikanın içinden götürürdüm uzaya ondan sonra söndürürdüm dumanı.*

Ö2. *Sihirli değneğimle havalar kötü olursa ben de güzelleştirirdim.*

Ö3. *Çocuk mesela yerlere çöp atıyor, onları ben sihirli değneğimi kullanarak temiz tutarım.*

Ö4. *Ağaçlar yok olursa ben düzeltirdim ve onları geri getirirdim.*

Ö5. *Baktım hiçbir yerde çiçek ağaç yok, sihirli değneğimle ağaç ve çiçek yapardım.*

Ö8. *Sihirli değneğim olsaydı “okus pokus” derdim. “Doğanın her yeri güzelleşsin” derdim.*

Ö9. *Mesela her yer çöplü ve geri dönüşümlü... Çöpleri çöp kutusuna atardım. Sonra bir yangın çıktı, hemen yangını söndürürdüm.*

Ö11. *Evler yapardım, çiçekler yapardım, kuşlar yapardım, tavuklar yapardım.*

Ö17. *Sihirli değneğim olsaydı onu çok güzelleştirirdim.*

Ö21. *Kötü havayı güzel havaya dönüştürürdüm.*

Ö22. *Mesela çiçekleri büyütüp yetiştirirdim daha sonra çilekleri yetiştirirdim, onları sulardım, ağaçları da sulardım, elmaları da sulardım.*

Deney grubundaki öğrenciler, çevreyi güzelleştirmek için sihirli bir değnekle neler yapabilecekleri ile ilgili olarak; fabrika bacalarından çıkan dumanları söndürebileceklerini, kötü hava koşullarını düzeltebileceklerini, çöpleri toplayıp geri dönüşüm kutularına atabileceklerini ve çevreyi temizleyebileceklerini, yok olan ağaçları tekrar getirebileceklerini, ağaç ve çiçek dikebileceklerini belirtmişlerdir.

Duygular Teması

Deney grubundaki öğrencilere “Çevre ile ilgili yaptığımız drama etkinliklerinde hangi duyguları hissettiniz?” sorusu yöneltilip alınan yanıtlar “Duygular” teması altında kodlanmıştır. Öğrenci görüşleri şu şekildedir;

Ö1. *Ormancı gibi hissettim. Mutlu oldum.*

Ö3. *Ben de tavşan gibi hissettim. Mutlu oldum.*

Ö4. Ağaç gibi hissettim. Çok güzeldi. Çok mutlu olduk.

Ö5. Çok iyi hissettim çünkü çok güzel bir dramaydı.

Ö6. Doğa gibi, hayvan gibi hissettim..

Ö11. Çiftçiyken Alp'i gerçekten yakalıyormuş gibi hissetmişim.

Ö16. Muhteşem. Çünkü çok güzeldi.

Ö20. Ben daire gibi hissettim. Çok güzeldi.

Öğrenciler; çok mutlu olduklarını, çok fazla yaratıcı drama etkinlikleri yaptıkları için şaşırdıklarını, kendilerini iyi hissettiklerini, yapılan etkinlikler sırasında kendilerini ağaç, hayvan, çim, çiçek, orman, meyve, bulut, güneş gibi hissettiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenci görüşlerine göre; öğrenciler etkinlikler süresince kendilerini genellikle mutlu, heyecanlı ve sevinçli hissetmişlerdir. Öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde nelerin yapılacağını heyecanla beklemeleri, oyunlara ve canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almaları, öğrencilerin yaratıcı drama sayesinde etkinliklere karşı güdülendikleri ve öğrenciler için mutlu bir ortam oluştuğu söylenebilir. Bu bilgiler ışığında, yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen çevre eğitimi etkinliklerinin deney grubundaki öğrencileri genel anlamda olumlu etkilediği görülmektedir.

Sonuç

Okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, 4 yaş grubu çocuklarda çevreye ilişkin farkındalığa etkisinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmanın sonuçları aşağıda verilmiştir:

Araştırma sonucunda deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin çevreye yönelik farkındalıklarının arttığı; ancak deney grubu öğrencilerindeki sontest puan artışının kontrol grubundaki öğrencilerin sontest puan artışına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin, öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan mevcut etkinlikler ve öğretim yöntem ve teknikleri kullanılarak verilen çevre eğitimine göre daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulguya göre yaratıcı drama yöntemiyle verilen çevre eğitimi etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun çevre eğitimine yönelik farkındalıkları ile çevre eğitimi ile ilgili öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinliklere göre öğretim yapılan kontrol grubunun çevreye ilişkin farkındalıkları arasında deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ayrıca deney grubunun başarı ortalamasının, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde farklı çıkması, hem öğrencilerde çevreye ilişkin farkındalığı arttırmasıyla hem de yaratıcı drama yönteminden çevre eğitimi etkinliklerinde etkin olarak yararlanılmasıyla açıklanabilir.

Nitel verilere ilişkin sonuçlar incelendiğinde, okul öncesi dönemde yaratıcı drama yöntemi kullanılarak verilen çevre eğitiminin öğrencilerin çevreye ilişkin farkındalıklarını, duyu ve düşüncelerini olumlu etkilediği söylenebilir.

Deney grubundaki öğrencilerle yapılan görüşmeler, öğrencilerde hayvanları sevmeye, hayvanları koruma, çevreyi tanıma ve tanımlama, bitkileri koruma, çevreyi koruma, çevreyi güzelleştirmek, çevre kirliliğini önleme gibi konularda farkındalık oluştuğunu göstermektedir. Araştırmadaki nitel ve nicel veriler incelendiğinde, öğretmenler tarafından öntest ve sontest olarak uygulanan "Gözlem Formu"nda yer alan kazanımlar ile öğrencilerin görüşme formunda yer alan

sorulara verdikleri cevapların birbiriyle ilişkili ve tutarlı olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin uygulama sürecinde yaratıcı drama etkinliklerini çok sevdiği ve bu süreçte mutlu oldukları görülmüştür.

Yaratıcı drama yönteminin doğaçlama, rol oynama gibi tekniklerinden yararlanılması ile öğrencilerin, çevre eğitimine yönelik bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını arttırdıkları söylenebilir. Özellikle öğrenme-öğretme sürecinde, öğrenciler hangi etkinliklerin yapılacağını heyecanla beklemişler ve canlandırmalara katılmaktan büyük zevk almışlardır. Yaratıcı drama yöntemi sayesinde öğrencilerin etkinliklere karşı güdüledikleri, iletişim becerilerinin geliştiği ve grup çalışmalarında birlikte üretme ve grup içinde sorumluluk alma isteklerinin olduğu gözlenmiştir.

Kaynakça

- Atasoy, E. (2006). Çevre için eğitim, çocuk doğa etkileşimi. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Başal, H. A. (2005). *Çocuklar için uygulamalı çevre eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş.(2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çepel, N. (1983). *Genel ekoloji*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayını. Yayın No: 352.
- Çevre Kanunu (1983). Resmi Gazete. Yayın Tarihi: 11.08.1983. Sayısı: 18132, Numarası: 2872. [Online]: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2872.pdf> adresinden 30 Temmuz 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Erten, S. (2004). Çevre eğitimi ve çevre bilinci nedir? Çevre eğitimi nasıl olmalıdır? *Çevre ve İnsan Dergisi*. 65/66. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~serten/makaleler/cevre.pdf> adresinden 11 Temmuz 2012 tarihinde indirilmiştir.
- Görmez, K. (Haziran,1989). Çevre sorunları ve çevre politikaları üzerine bazı mülahazalar. *Türkiye Günlüğü*, 3, s.6.
- Gülay, H. ve Öznacar, M. (2010). *Okul öncesi dönem çocukları için çevre eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Gülay, H. ve Önder, A. (2011). *Sürdürülebilir gelişim için, okul öncesi dönemde çevre eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Oktay, A. (1999). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Orr, D.W. (2002). Politics economy and the ecology of childhood. In P.H. Kahn & S.R. Kellert (Eds.), *Children and Nature: Psychological, Sociocultural and Evolutionary Investigations* (pp. 279-304). Cambridge, M.A. : MIT Press.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, E., Tezel (Şahin), F., Kandır, A. & Turla, A. (2010). Yaratıcı dramının okul öncesi eğitim programındaki yeri ve hedefleri. *Okul Öncesi Eğitimde Drama, Teoriden Uygulamaya*. Ankara: KÖK Yayıncılık. ss.19-28.
- Robertson, J. S. (2008). *Forming preeschoolers' environmental attitude: lasting effects of early childhood environmental education*. Unpublished Master's thesis. Royal Roads University, Canada.
- Tombul, F. (2006). *Türkiye'de çevre için eğitime verilen önem*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türkmen, L. (2010). Ekolojik Konu ve Sorunlar. Çevre Eğitimi. (Edt: O. Bozkurt). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. ss.153-177.
- Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ek 1: Atölye Planı Örneği

Konu : Çevreyi Güzelleştirmek ve Korumak

Sınıf : Kelebekler Sınıfı 4 Yaş/A (48- 60 Ay)

Mekân : Okul Bahçesi

Süre : 60 dakika

Öğrenme Alanı : Ağaç Dikmek ve Bitkileri Korumak

Kazanımlar:

1. Çevresini farklı şekilde düzenlemek için fidan diker.
2. Ağaçtan elde edilen ürünleri söyler.

Yöntem ve Teknikler: Yaratıcı drama yöntemi (rol oynama, doğaçlama), soru- cevap yöntemi.

Araç-gereç: Fidan, Kürek, Ağaç kostümü, masa, sandalye, kalem, kağıt, keçeli kalem.

Ön Bilgiler:

- Etkinliklerin uygulanması öncesinde ve fidan dikimlerini gerçekleştirmek için velilerden izin alınır. (Aydın/ Davutlar Belediyesi'nin kontrol ve deney grubu için uygun görmüş olduğu yere gidilerek fidan dikimini gerçekleştirmek amacıyla)
- Yaratıcı drama planını uygulamadan önce Aydın/Davutlar Belediyesi'ne bağlı arazide öğrenciler ile fidan dikim çalışması yapılır.

A- Hazırlık-Isınma:

1. Etkinlik (Ağacına Sarıl)³

Öğretmenin yönergelerine göre öğrenciler iki gruba ayrılır. Bir grup ağaç kostümü giyer. Gruptaki öğrencilerden her biri kendisi için bir ağaç (ağaç kostümü giymiş öğrenci) seçerek yanına gider. Öğretmen öğrencilere şu yönergeleri verir: “Şimdi ağacınızın gövdesine kollarınızla ve vücudunuzla sarılın... Yanağınızı yavaşça ağacınıza dayayın ve o ağacın kokusunu almaya çalışın... Etrafınızda çıkan sesleri dikkatlice dinleyin... Ağacınız size bir şeyler söylüyor... Acaba bu ağaç size neler söyleyebilir?... O'na ne söylemek istediğinize karar verin ve onunla konuşun...”

Çalışma sonrasında, öğrencilerin ağaçları ile ilgili neler hissettiklerine, ağaçlarına dokunduklarında, onları dinlemeye çalıştıklarında neler düşündüklerine ve ağaçlarıyla neler konuştuklarına ilişkin sorular sorulur.

2. Etkinlik (Ağaçtan Yaptım)

Öğrencilerden biri ağaç olarak seçilir. Oyunun oynanacağı alanın 4 farklı yerine masa, sandalye, kalem ve kağıt öğrencilerin görebilecekleri şekilde yerleştirilir. Ebe (ağaç) sandalye dediği zaman grup, sandalyenin olduğu bölüme doğru giderler, kalem dediği zaman kalemin olduğu yere giderler. Ebe her söylediği nesneye giderken sona kalan öğrenciyi oyun dışı bırakır.

B- Canlandırma

3. Etkinlik

Öğretmen, fidan dikimi ile ilgili hikâyeyi öğrencilere okur ve hikâyeyi yarıda bırakır.

“Bir zamanlar bir köyde yaşayan Pamuk adında bir dede varmış. Bu dede çok iyi kalpli ve çok şirin bir dedeymiş. Çocuklar Pamuk Dede'yi çok severmiş. Pamuk Dede de çocukları çok severmiş. Çocukları ne zaman görse onlara hediyeler verir, onları mutlu edermiş. Çocukları sevdiği gibi doğayı da severmiş, Pamuk Dede. Çocuklar, okulda öğretmenlerinden fidan dikmenin çevreyi korumak ve güzelleştirmek için ne kadar önemli olduğunu öğrenmişler. Bunun üzerine bir gün çocuklar fidan dikmek istemişler ama nasıl dikeceklerini ve nereye dikeceklerini bilmiyorlarmış. Çocuklar kara kara bunu düşünürken Pamuk Dede de o sırada çocukların yanından geçiyormuş.”

3 Önder, A. (2003). *Okul öncesi çocukları için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Öğretmen öğrencileri 4'erli gruplandırır ve hikâyeyi nasıl tamamlayabileceklerini düşünmeleri için onlara süre verir. Hikâyenin devamını getirmeleri için aralarında rol dağılımları yapılması sağlanır ve gruplar sırayla canlandırmalarını yaparlar.

Gruplar canlandırmalarını tamamladıktan sonra bu çalışmada öğrencilerin hangi rollere girdikleri, neler yaptıkları ile ilgili konuşulur.

C- Değerlendirme

4.Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere hangi çalışmaların yapıldığını, neler öğrendiklerini, etkinlikler sırasında neler hissettiklerini sorar. Öğretmen, öğrencilere şu soruları yöneltir:

- Ağaçların yararları nelerdir?
- Bitkileri korumanın ve fidan dikmenin önemi nedir?
- Ağaçlarla ve çiçekler ile ilgili yaşadığınız bir olay var mı?
- Eğer ağaçlar olmasaydı dünya nasıl olurdu?
- Sizler birer ağaç olsaydınız, insanlara neler söylemek isterdiniz?
- Fidan dikerken neler hissettiniz?
- Ağaçlardan elde edilen ürünler nelerdir?

5. Etkinlik

Ağaçtan elde edilen ürünler ile ilgili çalışma sayfası uygulanır.

